

Nr 26

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av sockernäringen i riket.

I en den 1 april 1960 dagtecknad proposition, nr 132, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att *dels* godkänna de i propositionen framlagda förslagen till villkor för sockerbetsodlingen och sockertillverkningen under tiden 1 maj 1960—30 april 1965, *dels* medgiva Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för reglering av sockerbetsodlingen och sockertillverkningen under tiden 1 maj 1960—30 april 1965 i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som angivits i propositionen.

I en den 31 mars 1960 dagtecknad skrivelse har *statens jordbruksnämnd* framlagt förslag till villkor för sockerbetsodlingen och sockertillverkningen under tiden 1 maj 1960—30 april 1965.

Jordbruksnämnden erinrar i sin skrivelse om att 1959 års riksdag (prop. 1959:124; JoU 24; rskr. 170) fastställde ett system för sockerregleringen under tiden 1 maj 1959—30 april 1960, som med vissa ändringar och tilllägg innebar en utsträckning av det av riksdagen år 1956 godtagna avtalet om sockerregleringen för treårsperioden 1 maj 1956—30 april 1959 (prop. 1956:140; JoU 22; rskr. 193). I propositionen 1959:124 förordades utan erinran från riksdagens sida bl. a. jordbruksnämndens förslag, att överläggningar borde upptagas med berörda parter om en med prisskyddet i övrigt mera direkt hopkopplad utformning av stödet åt sockerbetsodlingen. Nämnden framhåller, att det nu framlagda förslaget till villkor för sockerbetsodlingen och sockertillverkningen under tiden 1 maj 1960—30 april 1965 i stora delar bygger på det regleringssystem, som gällt för det senaste avtalet. För flertalet jordbruksprodukter omfattar det s. k. regleringsåret tiden fr. o. m. den 1 september t. o. m. den 31 augusti påföljande år. Att en annan regleringsperiod valts för sockerregleringen sammanhänger med att det ansetts önskvärt att få en samordning med Svenska sockerfabriks aktiefabrikets verksamhetsår, som omfattar tiden 1 maj—30 april.

En närmare redogörelse för villkoren för sockerbetsodlingen och sockertillverkningen under tiden 1 maj 1959—30 april 1960 ävensom för sockerregleringen under samma tid har lämnats å s. 2—4 i propositionen. Jordbruksnämndens förslag till villkor för sockerbetsodlingen och sockertillverkningen under tiden 1 maj 1960—30 april 1965 redovisas utförligt i propositionen å s. 4—14, vartill utskottet torde få hänvisa.

Departementschefen har anfört följande.

»Enligt beslut av 1959 års riksdag (prop. 1959: 124; JoU 24; rskr. 170) lämnas under tiden 1 maj 1959—30 april 1960 stöd åt sockerbetsodlingen — i likhet med vad som var fallet under tiden 1 maj 1956—30 april 1959 — genom införselavgifter, vilka inte ändras, så länge inlandspriset på produkten ligger inom vissa prisgränser. De medel, som inflyter i införselavgifter, tillföres en särskild, av jordbruksnämnden förvaltda regleringsfond. Från fonden utbetalas pristillägg, om så befinnes påkallat med hänsyn till prisläget på världsmarknaden eller den inhemska odlingens omfattning. Ur fonden lämnas vidare pristillägg för betor, som levereras från odlingsområdena till sockerbruken i Roma och Mörbylånga, ävensom för vid dessa bruk tillverkat socker.

Det s. k. mittpriset för socker, vilket avser fabrikspriset per kilogram socker K 5 i säck efter avdrag av kassarabatt, utgör för regleringsåret 1959/60 88,25 öre per kilogram och prisgränserna 97,25 respektive 79,25 öre per kilogram. Införselavgiften vid priser mellan prisgränserna är 34,25 öre per kilogram. För råsocker och sirap utgår införselavgifter, som med 6 respektive 4 öre per kilogram understiger motsvarande avgift för raffinad. S. k. sockerkulör är i avgiftshänseende likställd med raffinad. För sockerbetor uttages en införselavgift av 1 krona 80 öre per deciton.

Införselavgifterna kan ändras i enlighet med de regler, som under varje tidsperiod i allmänhet gäller för justering av införselavgifter på övriga jordbruksregleringsvaror. Om avgifterna höjes av annan anledning än förändring i världsmarknadspriset på socker, skall den merinkomst vid försäljning av svenskt socker, som därigenom kan uppstå för Svenska sockerfabriks aktiebolaget och som inte utgår för betalning av betpriset, av bolaget inlevereras till regleringsfonden. Om införselavgiften sänkes av sådan anledning som nyss nämnts, skall bolaget på motsvarande sätt äga utfå ersättning ur fonden för därav föranlett inkomstbortfall.

Vid det nu gällande stödet åt sockerbetsodlingen har räknats med en areal av 50 560 hektar, varav 6 416 hektar på Öland och Gotland samt inom det s. k. gamla odlingsområdet på fastlandet, och en mot nämnda odling svarande kapacitet hos sockerindustrien.

Därest arealen vid kontraktsteckningen före sådden med mer än 2 procent överstiger nämnda areal av 50 560 hektar, skall, om Svenska sockerfabriks aktiebolaget eller Sveriges betodlares centralförening så påfordrar, en proportionell kvotering av arealerna äga rum genom bolagets försorg, så att den förutsatta, odlade totalarealen inte överskrides. Om odlingen understiger en sammanlagd areal av 48 000 hektar, äger bolaget ur regleringsfonden för socker få kompensation för bristande kostnadstäckning till följd av att industrikapaciteten inte helt kan utnyttjas. Kompensationen utgår med 65 procent av den kalkylmässigt beräknade bristen, sedan avräkning först skett för den bristande kostnadstäckning, som belöper på arealens minskning ned till 48 000 hektar.

Enligt förut nämnda beslut av 1959 års riksdag skall överläggningar upp-

tagas med berörda parter om en med jordbrukets prisskydd i övrigt mera direkt hopkopplad utformning av stödet åt sockerbetsodlingen från och med den 1 maj 1960.

Som förut nämnts, har statens jordbruksnämnd haft överläggningar med styrelsen för Sveriges betodlares centralförening och representanter för Svenska sockerfabriks aktiebolaget rörande utformningen av sockerregleringen efter den 30 april 1960, då det nu gällande ettåriga avtalet utlöper. Dessa överläggningar har lett till en överenskommelse, vilken i stora delar bygger på det regleringssystem, som gäller under nu löpande avtalsperiod och som i huvudsak gällde under närmast föregående period. I enlighet med de av 1959 års riksdag uttalade önskemålen har sockerregleringen därvid mera direkt samordnats med prisskyddet i övrigt på jordbruksområdet.

Den närmare redogörelse för förhandlingarna och de därvid verkställda beräkningarna, som lämnats av jordbruksnämnden, ger enligt min mening vid handen, att de i den träffade överenskommelsen angivna villkoren för sockerbetsodlingen och sockertillverkningen under tiden 1 maj 1960—30 april 1965 bör godtagas.

De principiella grunderna för det sedan den 1 maj 1956 tillämpade systemet för sockerregleringen bör sålunda gälla till och med den 30 april 1965. De bestämmelser, som enligt jordbrukets sexårsavtal gäller för justering av införselavgifter, mittpriser och prisgränser enligt de s. k. 3-procent- och inkomstreglerna bör på sätt, som angivits i 1959 års riksdags beslut i ämnet (prop. 1959: 147; JoU 29; rskr. 283), tillämpas även för socker och sockerprodukter. Till utgångspunkt skall därvid tagas en omräkningsfaktor, som anger, att mot 10 öres ändring av betpriset per 100 kilogram införselavgiften skall ändras med 0,75 öre per kilogram.

Nu nämnda regler berör emellertid endast ersättningen till betodlarna och inte sockerbolagets ekonomi. För bolaget bör i stället gälla vissa andra bestämmelser. Enligt dessa skall införselavgiften för färdigt socker höjas eller sänkas med 1,75 öre per kilogram, därest socialstyrelsens konsumentprisindex, rensad från posterna bostad utom bränsle och lyse samt alkoholhaltiga drycker och tobak, stiger respektive sjunker med mer än 5 procent, räknat från februari 1960 eller från närmast föregående justeringstillfälle. Mittpris och prisgränser skall därvid ändras med samma örestal som införselavgiften. Dessa förändringar skall inte påverka priset på sockerbeter.

Mittpriset för färdigt socker, vilket liksom hittills bör avse fabrikspriset per kilogram K 5 i säck efter avdrag av kassarabatt, bör i enlighet med överenskommelsen sänkas från nuvarande 88,25 till 87,84 öre per kilogram. Övre och nedre prisgränserna bör sänkas från nuvarande 97,25 och 79,25 till 96,62 respektive 79,06 öre per kilogram och införselavgiften från 34,25 till 34,14 öre per kilogram. Införselavgifterna för råsocker och sirap bör liksom hittills vara 6 respektive 4 öre per kilogram lägre än den vid varje särskilt tillfälle tillämpade införselavgiften på färdigt socker. För sockerbeter bör

införselavgiften höjas från nuvarande 1 krona 80 öre till 2 kronor per deciton.

Nu nämnda priser och avgifter är avvägda så, att betodlarna vid ett importpris på socker av 53,7 öre per kilogram samt under vissa andra tidigare angivna förutsättningar vid avtalsperiodens början skall få ett grundpris av 7 kronor 65 öre per deciton för betor med 16 procent sockerhalt. Nämnda pris överensstämmer med det grundpris, som ingick i 1959 års kalkyl. Grundpriset vid den nya avtalsperiodens början har fastställts med beaktande av att i fortsättningen även för sockerbetor kostnadsändringarna i jordbruket skall regleras genom de s. k. 3-procent- och inkomstreglerna.

I övrigt innefattar den nya överenskommelsen bland annat, att kompen- sation till sockerbolaget för bristande kostnadstäckning vid en sockerbetsod- ling, som understiger 48 000 hektar, skall lämnas ur regleringsfonden i en- lighet med en särskild skala, vilken redovisats i det föregående. Vidare skall regleringsfonden för socker vid behov kunna från jordbruksnämndens clea- ringkassa för fettvaror erhålla räntefritt lån intill ett belopp av 12 325 000 kronor mot tidigare 15 000 000 kronor. Det har också förutsatts, att det år- liga bidraget till grundpriset ur fonden skall avpassas så, att erhållna lån om möjligt kan återbetalas före den 30 april 1965.

Vidare har med utgångspunkt från bland annat de verkställda beräkning- arna av tillverkningskostnaderna för socker samt av inflytande införsel- avgiftsmedel företagits ändringar i sockerbolagets och regleringsfondens an- delar i betpriset ävensom i ersättningen till bolaget för merkostnad för tillverkningen vid sockerbruken i Roma och Mörbylånga. Till odlare på Öland och Gotland, inklusive odlare från det s. k. gamla odlingsområdet på fastlandet, skall emellertid från regleringsfonden utgå arealbidrag med oförändrat 50 kronor för varje påbörjat halvt hektar odlad betareal. För od- ling, som inte överstiger ett fjärdedels hektar, utgör arealbidraget oförändrat 25 kronor.

Från betodlarföreningens sida har uttalats att, om införselavgifterna vid en utlösning av de s. k. 3-procent- och inkomstreglerna skulle höjas, infly- tande merbelopp tills vidare oavkortat skall användas till gäldande av regle- ringsfondens skulder till jordbruksnämndens clearingkassa för fettvaror och att fondens lånemöjlighet från denna kassa skall minskas med på detta sätt skedd återbetalning. Vad sålunda uttalats föranleder ingen erinran från min sida.

I anslutning till att sockerregleringen enligt det nya avtalet mera direkt samordnats med jordbruksregleringen i övrigt har jordbruksnämnden för- utsatt, att vad som i olika sammanhang anförts angående omprövning av jordbruksregleringen vid vissa ändrade förutsättningar för utrikeshandeln skall gälla även sockerregleringen. Mot vad nämnden anført beträffande detta spörsmål har jag inte något att invända.

Därest riksdagen ej har något att erinra häremot, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, jordbruksnämnden att utfärda de närmare bestämmelser, som kan föranledas av vad som före- slagits i det föregående.»

Utskottet. I förevarande proposition har Kungl. Maj:t framlagt förslag angående utformningen av sockerregleringen för tiden 1 maj 1960—30 april 1965. Förslaget är grundat på en överenskommelse som träffats efter överläggningar mellan statens jordbruksnämnd, Sveriges betodlares centralförning och Svenska sockerfabriks aktiebolaget. I enlighet med de av 1959 års riksdag uttalade önskemålen har sockerregleringen därvid mera direkt samordnats med prisskyddet i övrigt på jordbruksområdet.

I likhet med Kungl. Maj:t anser utskottet, att de i den träffade överenskommelsen angivna villkoren för sockerbetsodlingen och sockertillverkningen under tiden 1 maj 1960—30 april 1965 bör godtagas. I enlighet härmed förordar utskottet, att de principiella grunderna för det sedan den 1 maj 1956 tillämpade systemet för sockerregleringen skall gälla till och med den 30 april 1965. Därvid bör även för socker och sockerprodukter tillämpas samma bestämmelser, som enligt jordbrukets sexårsavtal gäller för justering av införselavgifter, mittpriser och prisgränser. Beträffande ersättningen till betodlarna bör då, som Kungl. Maj:t föreslagit, till utgångspunkt tagas en omräkningsfaktor, som anger, att med 10 öres ändring av betpriset per 100 kilogram införselavgiften skall ändras med 0,75 öre per kilogram.

Vidare tillstyrker utskottet, att införselavgiften för färdigt socker skall höjas eller sänkas med 1,75 öre per kilogram, om socialstyrelsens konsumentprisindex, rensad från posterna bostad utan bränsle och lyse samt alkoholhaltiga drycker och tobak, stiger respektive sjunker med mer än 5 procent, räknat från februari 1960 eller från närmast föregående justeringstillfälle, varvid mittpris och prisgränser skall ändras med samma örestal som införselavgiften. Dessa förändringar skall icke påverka priset på sockerbetor. Mittpriset för socker — fabrikspriset per kilogram socker K 5 i säck efter avdrag för kassarabatt — bör i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag fastställas till 87,84 öre per kilogram, vilket innebär en sänkning med 0,41 öre. Övre och nedre prisgränserna bör samtidigt — som förordats i förenämnda överenskommelse — sänkas med 0,63 respektive 0,19 öre till 96,62 respektive 79,06 öre per kilogram. Utskottet tillstyrker även, att införselavgiften sänkes från 34,25 till 34,14 öre per kilogram. Införselavgifterna för råsocker och sirap bör därvid sättas oförändrat 6 respektive 4 öre lägre än motsvarande avgift för färdigt socker. Ej heller har utskottet något att erinra mot att införselavgiften för sockerbetor höjes med 20 öre till 2 kronor per deciton.

Utskottet ansluter sig även i övrigt till vad som förordats och uttalats i propositionen och hemställer därför,

att riksdagen må

dels godkänna de i det föregående framlagda förslagen till villkor för sockerbetsodlingen och sockertillverkningen under tiden 1 maj 1960—30 april 1965,

dels medgiva Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för reglering av sockerbetsodlingen och sockertillverkningen under tiden 1 maj 1960—30 april 1965 i huvudsaklig

överensstämmelse med de riktlinjer, som angivits i det föregående.

Utskottet hemställer att detta ärende måtte upptagas till behandling efter allenast en bordläggning.

Stockholm den 26 april 1960

På jordbruksutskottets vägnar:

ANDERS PETTERSSON

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Anderberg, Lage Svedberg, Sigfrid Larsson, Bertil Andersson, Eskilsson, Nils Hansson, Mossberger, Hedström, Jonasson och Uno Olofsson;

från andra kammaren: herrar Pettersson i Dahl, Andersson i Hyssna, Jonsson i Strömsund, Sköld, Rimås, Jönsson, Johanson i Västervik, Nilsson i Lönsboda och Hedin.